

municatie tussen musicus en publiek: het innerlijk laten (mee)beleven door de luisteraars van de muziek. Zijn kernbegrippen zijn daarom (in het kort) *voortdurende communicatie tussen uitvoerende en publiek, innerlijk meebewegen van het publiek met de musicus en een open, ontspannen en in jezelf gevestigde houding.*

In de volgende hoofdstukken en vooral in de omvangrijke hoofdstukken 2 en 3 werkt Roozendaal deze kernpunten uit. Hoofdstuk 2 gaat over 'De wijde open blik' van de uitvoerende die zich letterlijk enorm wijd opent in de richting van het publiek. Via boeiende oefeningen in dit hoofdstuk (waaronder de oefening met het hekje) komen we in hoofdstuk 3 bij de drie basisoefeningen: *Aarden, Ruim en beschikbaar aanwezig zijn* en wederom de *Wijde, open blik* met de *Tandenborstel-tandpasta-oefening* (-om misverstand te voorkomen: dat gaat niet over tandenpoetsen maar over het je aanwennen van de gewoonte om met die open blik je publiek tegemoet te treden).

De behoorlijk technisch veeleisende hoofdstukken 2 en 3 (ik heb de oefeningen een week lang voorafgaand aan het tandenpoetsen gedaan en kreeg echt door wat Roozendaal bedoelde) volgen zeer praktische hoofdstukken over *Opkomen* (Hoe loop je eigenlijk? Hoe voorkom je het bekende 'druppelapplaus' bij binnenkomen met je koor?), *Applausbeheer* (een mooie term die de lading dekt; kernbegrip: heet je publiek welkom!), *De echte luisteraar, Afgaan* (met een aantal heel interessante en concrete 'technieken' om Af te Gaan en om een Afgang te voorkomen).

Een uitstapje in het boek vormt het hoofdstuk *Acteren?* Kernbegrip daarbij vormt de vraag '...hoe ik mensen kan openen om niet alleen vanuit muzikaal-technische gegevens te zingen, maar ook vanuit een innerlijke betrokkenheid.' Roozendaal put daarbij uit zijn grote ervaring als verteller. Zeggen, Zien en Zijn vormen daarbij de kernbegrippen. 'Zeggen' is minder rijk dan zien omdat de stadium van het inleven wordt overgeslagen: '...wanneer mensen vanuit jouw *Zien* (het beeldende moment waarin je voor je luisteraars perspectieven opent) eerst gevoelsmatig met je meeleven staan ze direct veel opener voor je tekst!'

Het *Handboek Podiumpresentatie* van Walter Roozendaal is een rijk boek voor dirigenten en koren die aandacht willen besteden aan alle aspecten van de presentatie, een rijker boek dan ik hier kan weergeven. Een bezwaar is misschien dat het té rijk is aan oefeningen, suggesties en ideeën. Als je als koorzanger of dirigent al een kwart beheerst van wat Roozendaal ons te bieden heeft, ben je al een eind op streek. Het inspirerende en intrigerende docentschap van Roozendaal doet de rest.

Hilbrand Adema